

Reportatge. Avui es compleixen 70 anys de l'accident aeri de Pàndols, on van morir els 27 ocupants de l'avió, entre els quals hi havia l'alcalde de Tarragona, Agustí Sandoval

El funeral per l'alcalde Agustí Sandoval a Tarragona, el 24 de desembre de 1948.

FOTO: VALLVE. CEDIDA PEL CENTRE D'IMATGES DE TARRAGONA/L'ARXIU

27 víctimes mortals, que foren dipositades al local de la Secció Femenina de la Falange.

Mentre es lliuraven els cossos a les seues famílies, es va dur a terme la recollida dels equipatges i de les restes del DC-3.

La tasca dels investigadors va ser molt complicada, perquè la tecnologia de l'època no permetia conclusions exhaustives. Els informes forenses sobre l'estat dels cossos trobats van establir com a causes de la mort dels ocupants els múltiples traumatismes, amputacions i la destrucció visceral provocats pel xoc. L'informe final sobre l'accident va detallar que la presumpta causa del sinistre hauria estat una acumulació de plaques de gel a les ales de l'aparell i la possible ruptura dels timons de l'avió per l'impacte d'una d'elles. A conseqüència d'aquests danys, l'aeronau hauria caigut en barrina des dels 2.300 fins als 400 metres, sense control.

Els testimonis recollits van reforçar aquestes conclusions. L'aparell havia realitzat un brusca canvi de direcció mentre queia a terra, reforçant la teoria d'una formació de gel a les vores d'atac de les ales. Quan es produeix aquest fenomen d'engelmament, l'aire deixa de reliscar per la superfície alar i l'aparell perd l'estabilitat, i és materialment impossible mantenir l'altura. L'única opció dels pilots va ser realitzar un fort viratge, destinat a aconseguir un avançatge en altura que no va ser suficient.

Tres joves de Bot van arribar al lloc del sinistre i es van trobar una imatge esfereïdora

L'informe feia menció a una possible negligència dels serveis de manteniment de l'avió en la recàrrega del circuit d'antigel, circumstància desmentida posteriorment per la companyia Iberia. Les conclusions dels informes redactats per l'administració van establir el sobreesiment de la causa sense responsabilitats, considerant que l'avió complia tots els requisits de navegabilitat.

La redacció d'aquest escrit ha estat possible gràcies als testimonis de l'esdeveniment i a la documentació custodiada per l'Arxiu Històric de l'Exèrcit de l'Aire. Finalment, voldria que aquest article fos un homenatge a les persones que van morir en l'accident, i a tots els voluntaris que el desembre de 1948 van desenvolupar la seua humanitària tasca en un paratge oblidat de la serra de Pàndols.

L'ACCIDENT AERI DE LA SERRA DE PÀNDOLS (1948)

JESÚS CORTÉS COTS
PÀNDOLS

El matí del dijous 23 de desembre de 1948, un avió DC-3 es va estavellar a la serra de Pàndols. En l'accident van morir els tres tripulants i els 24 passatgers que hi viatjaven. Un d'ells era l'alcalde de Tarragona, Agustí Sandoval Panasachs. L'aeronau, un DOUGLAS DC-3, feia la línia de Madrid-Barajas a Barcelona-Muntadas i era un dels models més moderns de la companyia Iberia.

L'avió va sortir de Madrid a les 8.50 hores del matí. El temps estimat del viatge era de dues hores, a una velocitat de 300 quilòmetres per hora, i a una altura de quasi 3.000 metres. A les 10.29 hores es va rebre la darrera comunicació de l'avió a l'altura de Bot. El missatge rebut a Madrid deia: «Me hallo entre nubes a 2.300 metros. He tardado en con-

Autoritats provincials, al costat de les restes de l'avió destrossat d'Iberia a la serra de Pàndols, el desembre de 1948. FOTO: NIEPCE/ARXIU DT

testar por haber tenido que cambiar de antena para recibir».

Segons els primers testimonis, la pluja i el vent van fer que la tripulació perdés el control de l'aparell, que es va estavellar a la zona coneguda com a Vall del Navarro, dins la serra de Pàndols. Eren les 10.30 hores del matí.

Tres joves de Bot van arribar els primers al lloc del sinistre i es van trobar una imatge esfereïdora, amb peces de l'aparell, fragments dels equipatges i restes humanes per tot arreu. L'avió havia caigut en un lloc de difícil accés i s'havia incendiat. Poc després van anar arribant unitats de la Guàrdia Ci-

vil, voluntaris i autoritats, començant les tasques de recerca. Malauradament, no hi havia supervivents.

Els cinturons de seguretat dels passatgers es van trobar trencats, senyal que no se'ls havien llevat, i els extintors intactes romanien plens, demostrant que no es van arribar a utilitzar. No havien tingut cap oportunitat.

La tripulació del DC-3 havia maniobrat per superar els primers turons de la serra dels Volandins. L'aeronau va continuar el seu descens fins a impactar de ple contra una roca situada en un petit turó de 480 metres d'altura, a la zona de la Vall del Navarro. La violència de la col·lisió va provocar que la part davantera del DC-3, amb la cabina dels pilots, se separés del fuselatge, estavellant-se a uns cinquanta metres de la zona d'impacte.

Els dipòsits de combustible van esclatar provocant un incendi que va cremar aquest sector de l'avió, on es van trobar, completament calcinats, els cadàvers dels pilots. La cabina de passatgers es va comprimir contra el terra, deformant-se completament el fuselatge i convertint en un garbell de ferros, butaques, equipatges i les restes humanes d'almenys 17 persones.

Es va comprovar que els rellotges de pilots i passatgers s'havien detingut entre les 10.30 i les 10.35 hores, confirmant l'hora del sinistre. La nit va impedir acabar la recerca dels cadàvers. El matí del dia 24 de desembre van arribar a Gandesa les despulles de les